

Callianassa Faujasi

Een kreeft uit het Maastrichtse krijt van de NEKAMI-groeve, Bemelen.

A. Folkerts

Hoe kom je in de NEKAMI-groeve?

Er van uitgaande dat u met de trein in Maastricht aankomt, een routebeschrijving vanaf het NS-station (daar kunt u een fiets huren).

U rijdt richting Cadier en Keer naar boven. Boven aangekomen gaat u de 1e afslag naar links richting Missiehuis (staat aangegeven op een bord) en Bemelen. Bij een bord 'zwaar verkeer' vlak vóór Bemelen rechtsaf richting de groeve, die is helemaal door te rijden tot bij de wand die afgegraven wordt.

In deze wand moet de liefhebber zoeken in het zogenaamde Hemipneustes-niveau (genoemd naar de bekende grote zeeëgel-soort) bijna bovenin de groeve. De groeve is alleen op zaterdagochtend open voor stenenzoekers. U doet er goed aan als u zich dan even meldt in het kantoortje bij de ingang van de groeve.

De plaats van *C. faujasi* in het dierenrijk:

Stam	Arthropoda
Klasse	Crustacea
Subklasse	Malacostraca
Orde	Eucarida
Suborde	Decapoda
Sectie	Reptantia
Groep	Anomura

Tot deze groep behoren ondermeer ook de heremietkreeften. Fossielen uit deze groep komen niet veel voor omdat het staartstuk (abdomen) zacht is. De belangrijkste fossiele soort is *Callianassa*, die gevonden is in gesteenten vanaf Boven-Jura en tegenwoordig nog steeds voorkomt (o.m. in het Carabische gebied).

Beschrijving

De Callianassidae hebben een lichtelijk verkalkt pantser met een duidelijke groef (of niet verkalkt gedeelte) in het midden en een streep op het achterhoofd. De antennes zijn klein, het eerste paar aanhangsels aan het borststuk loopt uit in ongelijke tangen (die vindt u dus in Bemelen). Soorten komen voor in sedimenten van Boven-

Krijt en Paleoceen in Europa, Noord-Amerika en Australië. Ze zijn verwant aan de huidige soorten van het geslacht *Callianassa*, die zich ophouden in het bovenste gedeelte van de getijdenzone van warme zeeën. De fossiele soorten leidden waarschijnlijk net zo'n bestaan. De mate waarin ze voorkomen, wordt als een ecologische graadmeter voor het milieu langs de kust beschouwd. Ze worden in brak water aangetroffen en behoren tot de eerste tienpootkreeften die zich aangepast hebben aan een verlaging van het zoutgehalte van het water.

Callianassa Faujasi is een ingegraven levende kreeftachtige, waarvan alleen de scharen stevig gepantserd waren. De scharen zijn niet zeldzaam in het zogenaamde tufkrijt of baksteenkalk van Zuid-Limburg. Vaak vindt men beide scharen nog bij elkaar. De schaal van Decapoda (=tienpootkreeften, waartoe *Callianassa* behoort) is opgebouwd uit kalk met een vezelige structuur. De vezels zijn dun en staan min of meer dwars op de schaal. Ze zijn licht gekleurd tot wit en steken daardoor af tegen het gelige gesteente. Soms zijn ze te vinden in zwerfvuurstenen in benedenstroomse afzettingen in het stroomgebied van de Maas. Behalve de scharen is in Limburg nog niets gevonden van deze kreeft, hoewel allerlei graafgangen in het sediment heel goed door deze soort gemaakt kunnen zijn.

Predatoren op deze kreeft waren ondermeer de inktvissen die in de ondiepe Krijtzee van Limburg rondzwommen, getuige hun resten in de vorm van vele Belemnieten die gevonden kunnen worden.

Bijgaande foto is gemaakt door Cor de Cock, de persfotograaf die de Utrecht-prijs 1990 heeft ontvangen. De foto is 1 op 1 gemaakt.

Preparatie van dit stuk (overigens geldt dit voor vrijwel alle fossielen van *Callianassa*) is gedaan met een harde tandenborstel, waarna de scharen zijn gelakt met blanke nagellak en de steen is bespoten met fixeer voor crayontekeningen. Uitprepareren is het best thuis

te doen, omdat dit soort fossielen bijzonder kwetsbaar is.

Het adres van de auteur is:

Dr. Schoyerstraat 19
4205 KR Gorinchem

Literatuur

P. van der Lijn. Het Keienboek Umbgrove, J.H.F. Ons land 70 miljoen jaar geleden.

Romein, B.J., Ons Krijtland, Zuid Limburg II. Serie Wetensch. Meded. KNNV.

Ontdek het Mergelland, IVN/VARA (goede foto van C. op blz. 38)

Staringia no 3. NGV. (blz. kaart met vindplaatsen, blz. 33/34 stratigrafie NEKAMI.

Woods, H., Paleontology Invertebrate Turek, V. e.a. De grote encyclopedie der fossielen (vert. uit het Tsjechisch)

Fossielen uit de Formatie van Maastricht, deel 1, Geode, A'dam, NGV.

Felder, P.J. Mesofossielen in de Kalkafzettingen uit het Krijt van Limburg.

Informatie is ook te halen uit de verzameling van het Natuurhistorisch Museum, Bosquetplein 6-7 te Maastricht Tel. 043-13671.

